

**การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
ตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นปีที่ 1
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3)**

THE DEVELOPMENT OF A LEARNING UNIT ON THE PRESERVATION OF NATURAL RESOURCES
IN ACCORDANCE WITH THE GRADE-3 SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE LEARNING
SUBSTANCE BY MAKING USE OF COMMUNITY LEARNING RESOURCES IN KAMKAN SUB-DISTRICT.

จินดา กวางษ์กลาง (Jinda Gavongglang) *
ลัดดา ศิลาน้อย (Ladda Silanoy)**
นิลมณี พิทักษ์ (Nilmanee Pitak)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสร้างหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และ 2. เพื่อศึกษาผลการนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านคำน้อย ตำบลคำแคน อำเภอเมืองจตุรพักตรพิมาน จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตำบลคำแคน แบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการสร้างและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า กระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นแกนหลัก การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี การกำหนดคำอธิบายรายวิชา การกำหนดหน่วยการเรียนรู้จากคำอธิบายรายวิชา การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในหน่วยการเรียนรู้ การกำหนดสาระการเรียนรู้ การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การกำหนดแหล่งเรียนรู้ และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) ชี้นำเสนอและรับรู้ 2) ชี้นำการวางแผน 3) ชี้นำดำเนินการ และ 4) ชี้นำวัดผลประเมินผล

* นักศึกษามหาบัณฑิตศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เรียนรู้ในส
ในชุมชน
80/70 ตา

resources i
Substance
the outcor

Sub-District
semester c
developed l
collected d

resources i
the process
standards f
substance a
unit accordi
unit, prescri
learning res
acknowledg
Regarding t
it was found
except the
them opine
conditions.

prescribed c

คำสำคัญ :
Key Worc

สมชาติ

บทที่ 1

RESOURCES

: LEARNING

SUB-DISTRICT.

ว Gavongglang) *

.adda Silanoy)**

ilmanee Pitak)**

เรียนรู้สังคมศึกษา

ลคำแคน โดยใช้

เรียนรู้สังคมศึกษา

ลคำแคน โดยใช้

3 โรงเรียนบ้าน

ก 2549 จำนวน

ธรรมชาติตำบล

ย การวิเคราะห์

า ศาสนาและ

ชุมชน สำหรับ

ย การวิเคราะห์

ล การวิเคราะห์

กำหนดหน่วยการ

รู้ที่จะนำมาใช้ใน

ออกแบบแผนการ

ด้วยขั้นตอนดังนี้

มีนผล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า นักเรียนร้อยละ 100 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 81.33 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80/70 ตามที่กำหนด

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to develop a learning unit on the preservation of natural resources in Kamkan Sub-District in accordance with the Social Studies, Religion and Culture Learning Substance for grade-3 students by making use of community learning resources and 2) to investigate the outcome of implementing the unit in teaching.

The target group was consisted of 10 grade-3 students in Ban Kamnoi School in Kamkan Sub-District, Manjakiri District, Khon Kaen Province who were purposively selected during the second semester of the 2006 academic year. The tools used for collecting data included the learning unit as developed by the present researcher herself, an end-of-lesson test and a learning achievement test. The collected data were analyzed by means of percentage, arithmetic mean and standard deviation.

The findings:

1. As a result of the development of the learning unit on the preservation of natural resources in Kamkan Sub-District by making use of community learning resources, it was found that the process of developing a learning unit was consisted of successive steps of analyzing the learning standards for the Social Studies, Religion and Culture Learning Substance, analyzing the learning substance and the expected annual learning outcome, prescribing course description, prescribing learning unit according to course description, analyzing basic data on the local learning resources to be used in the unit, prescribing learning substance and expected learning outcome, designing lesson plans, prescribing learning resources, and preparing lesson plans comprising of the four steps of 1) the introduction and acknowledgement, 2) the planning, 3) the implementation and 4) the measurement and evaluation. Regarding the opinions of the experts about the learning unit as developed by the present researcher, it was found that the experts expressed a "high" level of opinion in favor of it on almost every aspect, except the aspect of measurement and evaluation which was at a "moderate" level. The majority of them opined that the learning substance and expected learning outcome were consistent with local conditions.

2. All of students made a mean learning achievement of 81.33% which passed the prescribed criterion of 80/70.

คำสำคัญ : สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

Key Words : Learning Unit, Community Learning Resources

1. บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงกวดจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยสาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรากฏในหมวด 4 ว่าด้วยแนวทางในการจัดการศึกษามาตรา 24 กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า “ให้สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และการจัดการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ” มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้มาตรา 29 ระบุไว้ว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา วิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนาระหว่างชุมชน แนวทางการจัดการศึกษาปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องปฏิบัติและยังสนับสนุนในเรื่องการนำแหล่งความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ดีเนื่องจากแหล่งความรู้เป็นทรัพยากรของชุมชนที่มีคุณค่ายิ่ง จัดเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ซึ่งมีผลต่อจิตสำนึกของความรักความหวงแหน ภูมิใจในท้องถิ่นของตน การจัดการศึกษาจึงควรมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นรวมทั้งแหล่งความรู้ต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงในชุมชน และสังคมของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542).

เพราะในแ
วิเคราะห์ส
กำหนดเป็
ผู้เรียนที่เก
เรียนรู้นั้นต้
ท้องถิ่นและ

โรงเรียน
ควรเป็นกร
ตลอดเวลา
โรงเรียนสา
ตามความส
สภาพควม
ผู้เรียนสร้าง
เรียนรู้ให้เห
หรือการเรีย
การศึกษาที่
ได้รับประส
ทำให้เกิดคว
มี 4 ประเภท
และคณะ, 2
กับชุมชน
ความรู้ และ
สำรวจสิ่งแ
แบบบูรณา
การนำเสนอ
ผลงาน (พรท
ก
วิเคราะห์หลัก
ผลการเรียนรู้
เรียนรู้ การวิ
และเวลาเรีย
หลักสูตรไปสู่

2) พ.ศ. 2545 ได้
ในพื้นฐานกำหนด
ชาติ การดำรงชีวิต
หน้าที่จัดทำสาระ
คุณลักษณะอัน
สาระของหลักสูตร
เิด ความสามารถ
ทุกเวลาทุกสถานที่
เพื่อพัฒนาผู้เรียน
1. 2542 ปรากฏใน
ารเรียนรู้ไว้ว่า “ให้
เรียนรู้ และอำนวย
เป็นส่วนหนึ่งของ
ละแหล่งวิทยาการ
มาร่วมมือกับบิดา
” มาตรา 25 รัฐ
ห้องสมุดประชาชน
สตรีและเทคโนโลยี
ละมีประสิทธิภาพ
ค์กรชุมชน องค์กร
ะสถาบันสังคมอื่น
มีการจัดการศึกษา
ต่างๆ เพื่อพัฒนา
ให้มีการแลกเปลี่ยน
คัญเป็นสิ่งที่ผู้สอน
สามารถนำมาใช้ใน
ายัง จัดเป็นเรื่อง
เองตน การจัดการ
รพยากรในท้องถิ่น
เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้
การศึกษาแห่งชาติ,

ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน เพราะในแต่ละขั้นตอนนั้นจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสิ่งสำคัญประการแรก คือ การวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่มีการกำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำมา กำหนดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค ซึ่งในส่วนนี้จะต้องระบุถึงความรู้ความสามารถของ ผู้เรียนที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำหน่วยการ เรียนรู้ นั้นต้องยึดหลักของการจัดทำสาระของหลักสูตร และความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของ ท้องถิ่นและชุมชนเป็นสำคัญ (ลัดดา ศิลาน้อย, 2549)

แหล่งเรียนรู้มีหลากหลายรูปแบบ ทั้งเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ โรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่ว่าจะเรียนรู้ในรูปแบบใด เรียนด้วยวิธีการใด การเรียนรู้นั้น ควรเป็นกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เนื่องจากความรู้ไม่หยุดนิ่ง หากแต่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2547) การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายลักษณะ เช่น การเรียนรู้ ตามความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนรู้เป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยเรียนรู้จาก สภาพความเป็นจริงซึ่งเป็นแหล่งความรู้ในชุมชน และการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งจะทำให้ ผู้เรียนสร้างและสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งผู้เรียนสามารถออกแบบการ เรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสนใจของตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า จะทำให้ความรู้ หรือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูป การศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่นำมาจัดกิจกรรมทำให้นักเรียน ได้รับประสบการณ์ตรง ผู้เรียนได้เข้าใจบทเรียนง่ายขึ้นและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความรักความหวงแหนในท้องถิ่นของตน แหล่งความรู้ในชุมชนที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 ประเภท ได้แก่ แหล่งความรู้ประเภทบุคคล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรม (อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ, 2545) ส่วนการนำนักเรียนศึกษาค้นคว้าแหล่งความรู้ในชุมชน การนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม กับชุมชน การนำนักเรียนไปสัมภาษณ์เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชน การประสานวิทยากรให้ ความรู้ และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ส่วนวิธีสอนที่ใช้ ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ การศึกษา สัมผัสสิ่งแวดล้อม การสัมภาษณ์เจ้าของภูมิปัญญา การเชิญวิทยากร การสอนโครงงาน การสอน แบบบูรณาการ การสร้างแผนผังความคิด การระดมพลังสมอง ส่วนการวัดผลประเมินผลที่ใช้ ได้แก่ การนำเสนอผลงาน การทดสอบความรู้ การจัดนิทรรศการ การตรวจผลงานและการประเมินแฟ้มสะสม ผลงาน (พรทิพย์ สมเจียงใต้, 2547)

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประกอบไปด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน ตั้งแต่การ วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การกำหนดผังมโนทัศน์ และกำหนดหน่วยการ เรียนรู้ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และเวลาเรียน การจัดทำแผนการเรียนรู้ สื่อและเครื่องมือวัดผลประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนของการนำ หลักสูตรไปสู่ผู้เรียน (ลัดดา ศิลาน้อย, 2549) ในขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ สถานศึกษาแต่ละ

แห่งสามารถกำหนดความเป็นท้องถิ่นในหลักสูตรได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการกำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทางโรงเรียนสามารถกำหนดให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบลคำแคน เช่น น้ำตกห้วยเข วัดหลวงปู่ใส อุทยานแห่งชาติภูเม็ง ป่าโคกหลวง เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญ มีความรักความภูมิใจ และหวงแหนท้องถิ่นของตน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ในโรงเรียนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร บทความและงานวิจัย แสดงให้เห็นว่าแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในชุมชนนั้นโดยตรง และน่าจะนำแหล่งเรียนรู้เหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของโรงเรียนบ้านคำน้อย จึงได้ร่วมกันอภิปรายจนได้ข้อสรุปในการกำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จำนวน 1 หน่วย คือ หน่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลคำแคน โดยใช้สอน 15 ชั่วโมง ซึ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่แสดงถึงความเป็นท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตำบลคำแคน เพื่อจะได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาสร้างหน่วยการเรียนรู้ให้มีประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ได้รับประสบการณ์ตรงจากชุมชนของตนเองจากการลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาค้นคว้า สังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม ศึกษาสถานที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้ เกิดความภูมิใจ และเห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการสร้างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลคำแคน เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนแล้วนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหรือไม่

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและ
2. เพื่อศึกษาผลการใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลคำแคน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีการทดลองหนึ่งกลุ่ม และมีการทดสอบหลังทดลองหนึ่งครั้ง (One Shot Case Study) ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1

ตำบลคำแคน

2

ดังนี้

การอนุรักษ์

จัดการเรียนรู้

3.

ดังนี้

เกี่ยวกับแหล่ง
การเรียนรู้ แพัฒนาหน่วย
การเรียนรู้ โดย
เรียนรู้ก่อนนำตามข้อเสนอ
ประกอบแผนวิทยานิพนธ์แ
การเรียนรู้กับ
ของนักเรียน

4.

จากแหล่งเรียน
เก็บข้อมูลจาก

ดสาระการเรียนรู้
สอดคล้องกับบริบท
เช่น น้ำตกห้วยเข
ามรักความภูมิใจ
ใจที่จะสร้างหน่วย

นาและวัฒนธรรม
การเรียนการสอน
านวิจัย แสดงให้
ง และน่าจะนำ
เลิศสุดรกลุ่มสาระ
นได้ข้อสรุปในการ
กาคติ ตำบลคำแคน
ษาข้อมูลเกี่ยวกับ
ยรับรู้ให้มีประโยชน์
ชนของตนเองจาก
ศึกษานอกสถานที่
เอง และสามารถ
่างสาระการเรียนรู้
รู้เรื่องการอนุรักษ์
ฤทธิ์ทางการเรียน

ละวัฒนธรรม ชั้น
ยรับรู้ในชุมชนและ
งนาและวัฒนธรรม

ะมีการทดสอบหลัง
มือที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านคำน้อย ตำบลคำแคน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยและประเมินผลการวิจัย ดังนี้

1) สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลคำแคน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้

2) แบบทดสอบย่อยประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้

3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ที่นำมาใช้เป็นสาระการเรียนรู้ และใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยมีแนวทางและลำดับขั้นตอนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของหน่วยการเรียนรู้ โดยกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขหน่วยการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้จัดทำหน่วยการเรียนรู้และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ จัดเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินหน่วยการเรียนรู้ เป็นการประเมินโดยกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินหน่วยการเรียนรู้ ประเมินระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียน และประเมินหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เป็น 3 ระยะดังนี้

1. ระยะก่อนดำเนินการใช้หน่วยการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศึกษาเอกสารต่างๆ เพื่อนำความรู้มาประกอบการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และเก็บข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพหน่วยเรียนของที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้

ข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

2. ระยะระหว่างดำเนินการใช้หน่วยการเรียนรู้

เมื่อสร้างหน่วยการเรียนรู้และเครื่องมือการวิจัยเสร็จตามขั้นตอนแล้ว ผู้วิจัยได้นำหน่วยการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ทดสอบย่อยหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำคะแนนที่ได้มาหาค่าร้อยละ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 80/70

3. ระยะหลังการดำเนินการใช้หน่วยการเรียนรู้

การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังจากที่ได้จบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ นำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าร้อยละ (Percentage) จากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

$$P = (f \times 100) / N$$

P แทน ค่าร้อยละ

f แทน คะแนนที่นักเรียนทำได้

N แทน คะแนนเต็มทั้งหมด

นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้ ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนบ้านคำน้อย ตำบลคำแคน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอสรุปและอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไว้ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า กระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ (2545) ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่เป็นแกนหลัก การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี การกำหนดคำอธิบายรายวิชา การกำหนดหน่วยการเรียนรู้จากคำอธิบายรายวิชา การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในหน่วยการเรียนรู้ การกำหนดสาระการเรียนรู้ประจำหน่วย การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังประจำหน่วย การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การกำหนดแหล่งเรียนรู้ และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ในสาระการ
พบว่า นักเรียน
ผ่านเกณฑ์รั

และวัฒนธรรม

กระบวนการ

โดยอาศัยคว

ต่อผู้เรียน

ประสานควา

5. ข้อเสนอ

1.

ในการกล้าแ

ที่เป็นบุคคล

สถานที่ และ

นิสัยที่จะทำใ

2.

กลุ่มสาระอื่น

แหล่งเรียนรู้ใน

ท้องถิ่น ให้เหม

นำไปใช้ในชีวิ

การอนุรักษ์แล

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กร

254

องค์

2. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ในสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า นักเรียนร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 81.33 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80/70 ตามที่กำหนด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นกระบวนการพัฒนาที่มีลำดับขั้นตอนตามหลักการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อผู้เรียน และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้เกิดมีมากขึ้น อีกทั้งเป็นการประสานความร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของท้องถิ่นต่อไป

5. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการเรียนเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยต้องคอยกระตุ้นและเสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ ในการกล้าแสดงออก แสดงความคิดเห็นและร่วมมือช่วยเหลือกันในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
2. ผู้วิจัยควรเป็นผู้ไปติดต่อ ทำความเข้าใจ ชี้แจงวัตถุประสงค์กับแหล่งความรู้ในชุมชน ที่เป็นบุคคลด้วยตนเอง
3. ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ควรพิจารณาความเหมาะสมระหว่างเวลา กับสถานที่ และควรเน้นการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเป็นอย่างมาก เพื่อสร้างให้เป็นนิสัยที่จะทำให้นักเรียนสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัย เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนใน กลุ่มสาระอื่นๆ ที่สามารถจัดทำได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของตนเอง
2. ควรจะนำความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือแหล่งความรู้ในชุมชนมาสร้างให้เป็นหลักสูตร ท้องถิ่น ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละท้องถิ่น เพื่อเป็นการเรียนที่ยั่งยืน นักเรียนสามารถ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเกิดความรักความผูกพันหวงแหน ภาคภูมิใจในท้องถิ่น มีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตน

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ผู้วิจัยได้นำหน่วย
การเรียนรู้ตาม
ทำร้อยละ เปรียบ

ผลสัมฤทธิ์ทางการ
นำมาผลคะแนนที่ได้

หนด คือ นักเรียน
เต็ม ตามเกณฑ์
4 โรงเรียนบ้าน

ไปรายผลการวิจัย
โดยใช้แหล่งเรียนรู้
ระดับศึกษาปีที่ 3

ษาและวัฒนธรรม
ระดับศึกษาปีที่ 3
เรียนรู้ของกระทรวง
เรียนรู้สังคมศึกษา
รู้ที่คาดหวังรายปี
การวิเคราะห์ข้อมูล
ดสาระการเรียนรู้
จัดการเรียนรู้ การ

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. (2547). แหล่งเรียนรู้: รู้แหล่ง รู้เรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4 - 7.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรทิพย์ สมเจียงใต้. (2547). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ภูมิศาสตร์ภูเวียงโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนาگانเหนือ อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลัดดา คีลน้อย. (2545). การรวบรวมแหล่งความรู้ไปสู่งานวิจัยวิชาสังคมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 32 - 41.
- _____. (2549). เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา”. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ. (2545). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแหล่งความรู้ในชุมชน วิชาการสอนกฎหมายในโรงเรียน. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

wauo

การ
พฤติกรรมรับ
ใฝ่สัมฤทธิ์และ
แรงจูงใจใฝ่สร
หลังการทดลอง
กลุ่มว่างสามัคคี
วิเคราะห์ข้อมูล
รับผิดชอบของ
มีนัยสำคัญทา
ได้รับพัฒนาโด
จูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
การพัฒนา อย

The
motivation and
of the experir
after the prog
3) the studen
of 10 achieven
40 Kindergarte
students for the
t - test. The re

* นักศึกษาหลักสูตร
** รองศาสตราจารย์